

Werken, denken en handelen van pionier Gerard Worm

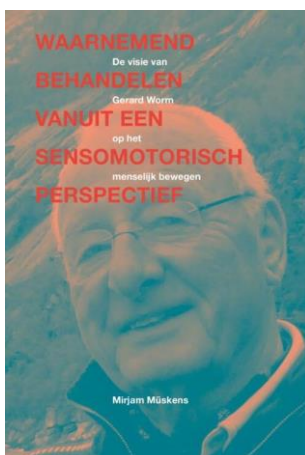
Wars van dualistisch denken

Tekst: Huub Vossen PT, MMT, Dr. Anton de Wijer.

'Ieder mens heeft zo z'n eigen loopje'. Een bekende uitspraak van Gerard Worm (Alkmaar 1933 - Nijmegen 2019), die als fysiotherapeut een belangrijke rol heeft gespeeld bij de ontwikkeling van sensomotorisch handelen. Eind jaren zestig was zijn zienswijze – vanuit filosofisch en holistisch perspectief – baanbrekend. Onlangs verscheen van de hand van Mirjam Müskens een boek over Gerard Worm, met als titel *Waarnemend behandelen vanuit een sensomotorisch perspectief*. Een goed moment om stil te staan bij de verdiensten van deze veelzijdige, bevlogen, charismatische collega.

De term “sensomotoriek” is een combinatie van de woorden “sensorisch” en “motorisch”. Door Gerard Worm werd het een ingeburgerd begrip in de fysiotherapie. Vanuit zijn holistische visie liet hij zien dat sensomotoriek een belangrijke rol speelt bij het bewust en onbewust (her)leren van vaardigheden en uitvoeren van handelingen.¹ De belangrijkste pijler was het centraal stellen van de observatie van (problematisch) bewegingsgedrag. Daarna kon je volgens hem pas beginnen met de interpretatie van dat gedrag, waarbij je rekening diende te houden met de eisen die je stelt aan een patiënt en zijn omgeving.

Waarnemend behandelen vanuit een sensomotorisch perspectief

*De visie van Gerard Worms op het menselijk bewegen
'Ieder mens heeft zo z'n eigen loopje' is een van zijn bekendste uitspraken'*

Auteur:

Mirjam Müskens, docent fysiotherapie aan de HAN, beschrijft het gedachtegoed van Gerard Worm.

Brede blik

In het boek beschrijft Mirjam Müskens op voortreffelijke wijze de manier van werken, denken en handelen van Gerard Worm.¹ In de verschillende hoofdstukken komen thema's aan bod als het brein als instrument, (a)symmetrie en richtingspecificiteit, en context als uitdaging.¹ Ze bespreekt verschillende categorieën van bewegen en gaat in op onderwerpen als het gaan en staan.¹ Dit allemaal volgens de uitgangspunten van Worm. Hij gebruikte deze thema's in zijn diagnostiek en therapie, al hanteerde hij geen strikte scheiding tussen onderzoek en behandeling.¹ Zo ging hij ook op zijn eigen manier om met klinimetrie. Neem de Oseretsky-Guilmain-test. Daarbij gebruikte hij niet de absolute score. Wel wist hij verbanden te leggen tussen de verschillende scores per categorie.¹ Dus niet volgens de gangbare theorieën en het toen heersende dualisme. Al was het daardoor wel moeilijk om bruikbare normatieve uitkomsten te krijgen, aldus Müskens.

Vaststaat dat Gerard Worm zich in zijn werkwijze heeft laten inspireren door briljante klinici, hoogleraren, neurowetenschappers en vele collega's die op zijn pad kwamen. Zij verbreedden zijn kijk op mensen, waardoor hij in zijn

denken en handelen niet meer in een keurslijf paste.

Unieke benaderingswijze

Iedereen die iets te maken had met Gerard Worm – in cursussen, onderwijs of het werkveld – was het erover eens dat hij een unieke benaderingswijze had ontwikkeld. In het boek wordt beschreven dat het zijn grote kracht was dat hij was van dualistisch denken; het scheiden van lichaam en geest. Hij sloot met de ene theorie de andere niet uit, maar integreerde ze waar mogelijk. Deze visie droeg hij decennialang uit. Echt nieuw was het overigens niet, zo lezen we in het boek. Arts en "fysiotherapeut avant la lettre" Hippocrates wordt immers over het algemeen beschouwd als de grondlegger van dit gedachtegoed.

Meer documenteren

In het boek wordt duidelijk gesteld dat het jammer is dat Gerard Worm, als echte praktijkman, het lastig vond om zijn denkwijze op papier te zetten. Daardoor waren zijn visie en benadering voor anderen minder inzichtelijk.^{1,2} Dat is dan ook wat we van dit boek kunnen leren: dat we meer moeten documenteren over het waarom, hoe en wat van het denken en handelen van fysiotherapeuten. Anders gaat informatie van bevlogen collega's als Gerard Worm straks verloren.

Referenties

1. Müskens M. Waarnemend behandelen vanuit een sensomotorisch perspectief. De visie van Gerard Worm op het menselijk bewegen. Uitgevers 20/10. Mei 2022.
2. Sohsalla I, van Weerden S. Sensomotoriek en kinderfysiotherapie. Afstudeerscriptie, Hogeschool van Arnhem Nijmegen (HAN). Nijmegen-Arnhem, 2004.
3. Wim Schoemans, MSc, MA. Fysiotherapeut, filosoof. Secretaris SGF, 2022.

Beeldmateriaal

Stichting geschiedenis fysiotherapie (SGF). Trefpunt Medische Geschiedenis Nederland (TMGN) Foksdiep 8 Urk.

Over de auteurs

Huub Vossen, publicist SGF

Werkzaam als fysio/manueeltherapeut in de medisch specialistische revalidatie in revalidatie centrum Heliomare te Wijk aan Zee.

“In 1986 volgde ik bij Gerard Worm de cursus sensomotoriek in Nijmegen. Iedere beweging en mimiek van de patiënt (zelfs van partner en/of ouder) observeerde en interpreteerde hij in zijn werkwijze. Zeer boeiend....”

Dr. Anton de Wijer, voorzitter SGF

Opleider Gnathologie bij de vakgroep Mondziekten, Kaakchirurgie en Bijzondere Tandheelkunde in Utrecht en Faculteit Tandheelkunde in Nijmegen.

De Stichting Geschiedenis Fysiotherapie (SGF) heeft een ANBI status en is geheel afhankelijk van ondersteuning. U kunt ons steunen als begunstiger (€ 25 p/j) of als mecenas (€ 100 p/j).

Voor info over de Stichting Geschiedenis Fysiotherapie verwijzen we u naar de [website van de SGF](#).